

УДК 378.001

СУЧАСНА МЕТОДОЛОГІЧНА ПАРАДИГМА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ВИКЛАДАЧА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Толочко С.В., к. пед. н.,
докторант кафедри освіти дорослих
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

У статті порушено проблему кризи у світовій та вітчизняній освіті для сталого розвитку. Означено сучасні вимоги держави й суспільства до неперервного професійного розвитку педагога. Здійснено спробу проаналізувати суть та особливості інформаційно-цифрової компетентності та компетентності, пов'язаної з умінням учитися впродовж життя. Розглянуто класичні й нові шляхи розвитку неперервної педагогічної освіти.

Ключові слова: парадигма післядипломної освіти викладача, освітня криза, цифровізація освітніх процесів, ключові компетентності формальна, неформальна, інформальна форми освіти дорослих.

В статті затронута проблема кризи в мировому і отечественному освітанні для устійливого розвитку. Отмечены современные требования государства и общества к непрерывному профессиональному развитию педагога. Предпринята попытка проанализировать суть и особенности информационно-цифровой компетентности и компетентности, связанной с умением учиться на протяжении жизни. Рассмотрены классические и новые пути развития непрерывного педагогического образования.

Ключевые слова: парадигма последипломного образования преподавателя, образовательный кризис, цифровизация образовательных процессов, ключевые компетентности, формальная, неформальная, информальная формы образования взрослых.

Tolochko S.V. MODERN METHODOLOGICAL PARADIGM OF TEACHER'S POSTGRADUATE EDUCATION FOR STABLE DEVELOPMENT

The article brings up a concern of the crisis in the world and national education for stable development. The modern requirements of the state and society for the continuous teacher's professional development are determined. An attempt was made to analyze the essence and peculiarities of information and digital competency and competency connected with ability of life-long learning. Classical and new ways of development of continuous pedagogical education are considered.

Key words: paradigm of teacher's postgraduate education, educational crisis, digitalization of educational processes, key competencies, formal, informal, informational forms of adult education.

Постановка проблеми. Щорічно Світовий банк випускає звіт із питань міжнародного розвитку. 2018 року вперше за 40 років цей звіт був присвячений питанням освіти. Саме їх обговорили під час дискусії на Світовому освітньому форумі (World Education Forum) спікери: керівник проекту «Звіт зі світового розвитку – 2018» Галсі Роджерс, керівник Глобальної практики у сфері освіти Світового банку Хайме Сааведра, головний економіст Міністерства з міжнародного розвитку Великої Британії Рейчел Гленнерстер.

Під час обговорення було підтверджено виникнення кризи в освіті та визначено глобальні проблеми, що призвели до цього, основними з яких є такі:

- недостатня підготовка й вузькоспеціалізоване спрямування вчителів, викладачів;
- наявність бар'єрів для розвитку освіти (технічного й політико-економічного);
- сприймання освіти лише як можливості здобути високу посаду та фінансову стабільність у майбутньому;

– відсутність системи для оцінювання педагогів, певної HR-програми для відбору викладачів навчальних закладів.

Сучасна пропозиція у сфері освіти значно відстає та не цілком підходить для подолання розриву між потребами підприємства – замовника фахівців – і набором компетенцій у випускників вищих навчальних закладів. Неспроможність подолати освітню кризу, на думку вчених, призведе до переважаючого неосвічених кадрів у наступні 40–50 років на світовому ринку праці.

Для України з її сучасними воєнно-політичними умовами, соціальними й економічними факторами, неналежним рівнем компетентності управлінців питання зміни парадигми післядипломної освіти викладача для сталого розвитку стає надзвичайно актуальним. І це цілком закономірно, оскільки впродовж останніх десятиліть спостерігається тенденція еміграції науково-педагогічних кадрів, матеріально-технічна база навчальних закладів оновлюється повільно, а цифрові технології в освітньому середо-

вищі впроваджуються безсистемно; також спостерігається дефіцит фінансових ресурсів на впровадження інновацій, стажування й підвищення кваліфікації викладачів і вчителів.

У зв'язку із цим змінюються вимоги до знань, умінь і компетенцій педагогічних і науково-педагогічних працівників, науково-педагогічного персоналу навчальних закладів системи післядипломної педагогічної освіти.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз вимог суспільства до сучасної освіти та оновлення методологічної парадигми післядипломної освіти викладача для сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальновідомо, що освіта для підприємництва або економічного розвитку та освіта для екологічної стійкості чи сталого розвитку часто розглядаються як суперечливі цілі в освітніх реформах. Однак розвиток держав має відбуватися за умов збереження й відновлення довіри, психологічної цілісності людини, у разі нівелювання яких небезпечною стане сама життєдіяльність суспільства загалом та людини зокрема.

17 січня 2018 року Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки. У цьому документі проголошено, що рушійною силою цифрової економіки є людський капітал, тобто знання, таланти, навички, уміння, досвід, інтелект людей. Він визначив ключові форми політики, першочергові сфери, ініціативи й проекти «цифровізації» України на найближчі 3 роки, серед них – *цифровізацію освітніх процесів* та стимулювання цифрових трансформацій у системі освіти, медицини, екології, безготівкової економіки, інфраструктури, транспорту, громадської безпеки тощо. Зазначено також, що у зв'язку зі стрімким упровадженням цифрових технологій формування цифрових навичок громадян набуває особливого значення. Уміння використовувати цифрові технології в роботі поступово стає необхідним для більшості спеціалізацій та професій, тобто наскрізним, або багатоплатформним. Завдяки використанню онлайн- та інших технологій громадяни можуть більш ефективно набувати знання, уміння та навички в багатьох інших сферах (наприклад, вивчати мови, предмети, опановувати професії) [4].

Як бачимо, з позиції сучасних вимог держави та інтересів суспільства професійний розвиток педагога є необхідним, оскільки без системної роботи впродовж усього життя й усвідомлення відповідальності за

виконання фахових обов'язків неможливою стає повноцінна та результативна діяльність педагогічних, науково-педагогічних працівників.

Аналіз сучасних освітніх проблем широко представлений у дослідженнях українських науковців, таких як В. Андрущенко, О. Барбіна, М. Гриньова, О. Дубасенюк, В. Кремень, Н. Кузьміна, Н. Ничкало, С. Ніколаєнко, В. Олійник, О. Отич, Т. Сорочан, С. Сисоєва, М. Солдатенков, М. Ярмаченко та інші.

Однак актуальним залишається питання вимог постійно змінюваного суспільства до освіти та необхідності новітньої методологічної парадигми післядипломної освіти викладача для сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки зроблено акцент на необхідності «забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними задатками, здібностями, потребами на основі навчання впродовж життя» [6, с. 3]. Основними завданнями названо забезпечення творчої самореалізації та професійного саморозвитку громадян України, які повинні формувати в собі здатність до пошуку найбільш доцільних, нестандартних способів виконання завдань, пов'язаних із фаховою діяльністю. Зазначається, що особливої ваги набуває «випереджувальний характер підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних і керівних кадрів відповідно до потреб реформування системи освіти, викликів сучасного суспільного розвитку» [6, с. 15].

Як зазначалося в наших попередніх дослідженнях [12, с. 258], існують дві сили, що впливають на сучасну освіту. По-перше, підвищення якості навчання, яке є рушієм людського потенціалу й формування суспільства знань, спрямованого на стійке економічне зростання та процвітання держави; по-друге, освіта також розглядається як один з інструментів підвищення рівня розуміння крихкості глобальної екологічної ситуації, а отже, і життя на планеті загалом. Організація економічного співробітництва та розвитку зосереджує увагу на глобальній компетентності фахівців, під якою розуміють знання про світ навколо та необхідність їх використовувати: уміти аналізувати інформацію, спілкуватися з урахуванням особливостей інших, поглянути на ситуацію з різних перспектив, мати емпатію та, як результат, уміти вирішувати конфлікти ненасильницьким шляхом.

У дослідженнях науковців зазначається, що сучасні діти за інтелектуальним потенціалом стоять на щабель вище, ніж їх од-

нолітки, які навчалися в українській школі 2000 року. Як стверджують учені, IQ сучасних школярів становить 130 одиниць, а не 100, зафіксованих 15 років тому. Відтак українська шкільна освіта вже сьогодні має базуватися на нових цифрових технологіях і змінених освітніх моделях, без яких неможливо реалізувати освітню реформу.

Концепція Нової української школи визначає *10 ключових компетентностей* (динамічна комбінація знань, способу мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, які визначають здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність) для життя:

- спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою;
- спілкування іноземними мовами;
- математичну компетентність;
- основні компетентності в природничих науках і технологіях;
- інформаційно-цифрову компетентність;
- уміння вчитися впродовж життя;
- ініціативність і підприємливість;
- соціальну та громадянську компетентності;
- обізнаність та самовираження у сфері культури;
- екологічну грамотність і здорове життя [7, с. 13].

Зупинимося лише на двох із них. Що стосується *інформаційно-цифрової компетентності*, то варто зазначити, що в сучасній освіті важливим є не лише розвиток навичок користування комп'ютером, а й цифрова грамотність (напрямо медіаграмотності, що займається адаптацією молоді до реалій нових медіа). Свідомість сучасних підлітків улаштована інакше, аніж у підлітків 1950-х років, які взаємодіяли лише з книжками в бібліотеці, своїми викладачами та 20–30 однокласниками. Нині вони є частинками процесу всезагальної й невпинної миттєвої взаємодії з усім світом. На жаль, освітня система не встигла адаптуватися до цієї зміни та не здатна працювати із сучасними дітьми, зануреними в інтернет-комунікації.

Однак варто зазначити, що всупереч активній інтернет-діяльності учні й студенти все-таки виростають «поколінням цифрових невігласів». Причина в тому, що їх не вчать справжнього розуміння та використання інструментів. Викладачам необхідно формувати інформаційно-цифрову компетентність, зокрема такі ціннісні уміння, як спілкуватися та взаємодіяти, будувати стосунки в сучасному світі; використовувати переплетення інформаційних зв'язків світу

для пошуку нових можливостей, кар'єрного зростання; розвивати здатність власними діями, прикладом змінювати світ на краще [10].

Ще одна важлива, на нашу думку, компетентність Концепції Нової української школи – *уміння вчитися впродовж життя* (здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття вмінь і навичок, організації навчального процесу (власного й колективного), зокрема, через ефективне керування ресурсами й інформаційними потоками, уміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою навчальну траєкторію, оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя).

У сучасному світі не можна навчитися чомусь один раз і на все життя. Незалежно від віку чи стажу людині на сучасному ринку праці, де технології швидко змінюються, а знання застарівають, важливо вміти залишатися фахівцем, професіоналом. Ця зміна парадигми знань створила виклик і для освіти. Навчання має зосереджуватися не лише на засвоєнні теоретичних знань і досягненні заздалегідь визначених стандартів навчання, а й на розробленні альтернативних перспектив, нових способів отримання інформації та продукування ціннісних ідей.

Принцип неперервності вдосконалення фахових компетенцій набуває дедалі глибшого практичного сенсу: по-перше, невпинно оновлюється зміст навчання; по-друге, з'являються нові ідеї, креативні підходи, пов'язані з особливостями ефективного застосування сучасних технологій, методик, швидкими темпами збільшується обсяг наукової, методичної інформації. Таке зростання динаміки змін в освітньому середовищі епохи інформаційної революції спонукає працівника системи вищої школи виявляти педагогічну гнучкість, адже сформовані світоглядні установки, набуті в професійному й особистому житті, стереотипи поведінки можуть перешкоджати викладачеві якнайкраще самореалізуватися в професійній діяльності. Якщо в ХХ сторіччі основним завданням було формування людини, здатної конструктивно взаємодіяти з іншими людьми, опрацювати інформацію, надану або рекомендовану педагогами, то в ХХІ сторіччі пріоритетним є формування в людини вмінь і навичок відшукувати потрібну інформацію, осмислювати її та творчо трансформувати. З огляду на такі пріоритети сучасності дедалі більш значущим і для кожної людини, і для всього суспільства загалом є розвиток духовно-моральної та професійної сфери особистості [3, с. 61].

Чинна нормативна документація, що стосується неперервної освіти, послуговується категоріями «освіта дорослих» (освіта впродовж життя, спрямована на реалізацію права кожної повнолітньої особи на безперервне навчання з урахуванням її особистісних потреб, пріоритетів суспільного розвитку та потреб економіки) та «післядипломна освіта» (передбачає набуття нових та вдосконалення раніше набутих компетентностей на основі здобутої вищої, професійної (професійно-технічної) або фахової передвищої освіти й практичного досвіду та включає спеціалізацію, перепідготовку, підвищення кваліфікації, стажування) [5].

ЮНЕСКО визнає *формальну, неформальну, інформальну форми освіти дорослих* (див. табл. 1, створену за [3]). Щорічні дослідження підтверджують зростання кількості дорослого населення, яке систематично навчається. Країни, де понад 50% населення беруть участь у різних освітніх процесах, – Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Швеція. Україна за цими показниками перебуває в аутсайдерах і входить до групи країн, де навчається лише до 20% дорослих. Однак нині дедалі більше українців ви-

користують можливості онлайн-навчання та отримують сертифікати проходження індивідуально вибраних програм і курсів.

Вітчизняна Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти визначила шляхи її забезпечення, до яких віднесено такі:

- наступність змісту освіти та координацію навчально-виховної діяльності на різних рівнях педагогічної освіти;
- устанавлення творчих і професійних зв'язків між вищими навчальними закладами та закладами післядипломної педагогічної освіти, науковими установами Національної академії педагогічних наук України, громадськими педагогічними організаціями;
- розроблення багатоваріантних, різнорівневих, диверсифікованих за профілем освітніх програм післядипломної педагогічної освіти з урахуванням наявного професійного досвіду й освітнього рівня працівника, що забезпечують йому свободу вибору місця, термінів, змісту та форми педагогічної освіти;
- створення єдиної бази даних видів освітніх послуг, що надаються вищими педагогічними навчальними закладами та

Таблиця 1

Форми неперервної освіти, визнані ЮНЕСКО

Форми	Формальна	Неформальна	Інформальна
Домінантна ознака	навчання, у якому головна ініціатива належить викладачеві	орієнтація на особу, яка навчається	самоосвіта
Суть	здобувається за освітніми програмами відповідно до визначених законодавством рівнів освіти, галузей знань, спеціальностей (професій) і передбачає досягнення здобувачами освіти визначених стандартами освіти результатів навчання відповідного рівня освіти та здобуття кваліфікацій, що визнаються державою	здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій	індивідуальна пізнавальна діяльність, що супроводжує повсякденне життя, реалізується за рахунок власної активності індивідів в оточуючому культурно-освітньому середовищі; спілкування, читання, відвідування установ культури, подорожі, засоби масової інформації тощо
Підґрунтя	педагогіка вищої школи (закономірності, сутність, принципи, методи й форми навчання, виховання, розвитку та професійної підготовки конкретної людини, колективу)	андрагогіка (наука та мистецтво допомоги дорослим навчатися)	андрагогіка, ептагогіка (самовизначена навчальна діяльність, заснована на вдосконаленні власних навичок учіння)
Ефективність застосування та ступінь поширення інформаційних технологій	освіта Web 1.0	освіта Web 2.0	освіта Web 3.0
Результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному законодавством (пункт 5 статті 8 «Види освіти» Закону України «Про освіту»)			

зкладами післядипломної педагогічної освіти;

- запровадження інноваційних форм організації професійної підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників, зокрема: центрів педагогічної майстерності, педагогічних майстерень, майстер-класів, у тому числі в режимі відеоконференцзв'язку, корпоративного навчання, дистанційного, ситуаційного й контекстного навчання, проектних методів, партнерського навчання тощо;

- постійний моніторинг якості розвитку неперервної педагогічної освіти;

- організація міжнародної співпраці з проблем розвитку неперервної педагогічної освіти, зокрема, обмін досвідом, реалізація спільних освітніх та наукових проектів [5].

Однак ці положення реалізовано частково через недостатнє фінансування, неналежний професіоналізм науково-педагогічних працівників закладів системи післядипломної освіти, відсутність постійного моніторингу якості розвитку неперервної педагогічної освіти.

Світова освітня криза, підсилена вітчизняними проблемами в освіті, вимагає нових шляхів її подолання, і початися це має з викладачів. Індивідуальна працездатність і винаходи, створені однією людиною, поступилися місцем колективному розуму, спільному знанню та вирішенню командних завдань. Справді, сталий розвиток та економічна конкурентоспроможність вимагають більшого фокусування на формуванні міжособистісних навичок та інтелектуального капіталу протягом усього циклу освіти. Конкуренція й співпраця є основними проблемами у вивченні світових економічних та екологічних, а також пов'язаних із ними педагогічних наук.

Сучасна методологічна парадигма післядипломної освіти для сталого розвитку вимагає від викладача поставити ціль, виділити й розробити способи формування навичок і компетентностей в учнів, студентів, що є важливими для *вміння вчитися, знаходити роботу, успішно жити*. Педагоги повинні допомогти зрозуміти ті фундаментальні зміни, які відбуваються в нашому житті: знаходити відповідь на питання про те, як правильно спілкуватися, будувати стосунки й ділові зв'язки, купувати та продавати, мати вміння персоніфіковано навчати інших (індивідуально побудовані курси навчання), здатність знаходити несподівані рішення для різних завдань і вміти по-іншому дивитися на, здавалося б, буденні речі.

Тож для того, щоб орієнтувати учнів та студентів на вміння шукати наукову інфор-

мацію, критично до неї ставитися й обробляти, навчити працювати в групі, колективі, виробити вміння критично мислити, аналізувати, мати навички фінансової грамотності та підприємництва, викладачі мають самі досконало цим володіти. Педагогічні й науково-педагогічні працівники повинні продукувати власні персонал-технології, які індивідуально поєднували б особливості діяльності педагогів-тьюторів, фасилітаторів, едвайсерів, коучів, менторів, а також створювати такі навчальні програми, щоб забезпечувати розвиток в учнів і студентів винахідливості й оригінальності, творчості, адаптивності та вміння критично мислити [8, с. 127].

Висновки з проведеного дослідження. Отже, проблема зміни сучасної методологічної парадигми післядипломної освіти викладача для сталого розвитку наразі залишається недостатньо розробленою та врахованою в чинних нормативних документах. Подальші наукові розвідки пов'язуємо з аналізом готовності педагогічних і науково-педагогічних працівників до активних змін щодо подолання їх вузькоспеціалізованого спрямування, системного й широкого впровадження цифрових технологій в освітньому середовищі, формування власної навчальної траєкторії, оцінювання результатів навчання, реалізації концепції навчання впродовж життя, а також готовності науково-педагогічного персоналу навчальних закладів післядипломної освіти до запровадження інноваційної системи для оцінювання викладачів, програм для відбору педагогів навчальних закладів, створення гнучкої й індивідуально спрямованої системи післядипломної освіти викладачів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрущенко В. Філософія неформальної освіти: проблеми та перспективи розвитку. Вища освіта України. 2013. № 94. С. 5–9.
2. Довбня В. Післядипломна педагогічна освіта: екстенсивна модернізація і/або інноваційна стратегія? Філософія освіти. 2014. № 2(15). С. 168–187.
3. Ісаєнко В., Рідей Н., Навроцька Д., Уліщенко А. Синергетична педагогіка: навч.-метод. посібник. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. 334 с.
4. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=f9605f2f>.
5. Концепція розвитку неперервної педагогічної освіти. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36816/.
6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. URL: http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf.
7. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL:

<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

8. Толочко С. Сучасні вимоги до науково-методичної компетентності викладачів. Сучасні проблеми та перспективи розвитку психології і педагогіки: матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 1–2 грудня 2017 р.). К.: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2017. С. 124–127.

9. Уміння випускників 2030 року для отримання роботи. URL: <https://osvita.ua/vnz/57598/>.

10. Мазелла Ф. Освіта на робочому місці: як учитися в епоху цифрових технологій. URL:

<https://www.epravda.com.ua/publications/2017/04/21/624116/>.

11. Инновационный поиск продолжается: из мирового опыта становления непрерывного образования: монография / И. Ануфриева, Л. Артеменко, В. Астахова и др.; под общ. ред. В. Астаховой. Х.: Изд-во НУА, 2012. 240 с.

12. Tolochko S., Lymar V., Ridei N. Possibilities of utilization of the virtual environments in education. Education-Technology-Computer science: Kwartalnik Naukowy. Edukacja – Technika – Informatyka. Rzeszow, 2016. № 2(16). P. 258–263.

УДК 378.011.3 051:373.3]:005.963.1:005.336.2

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ТОЛЕРАНТНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Чередник Л.М.,
аспірант кафедри професійної освіти
Бердянський державний педагогічний університет

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури розкрито зміст поняття «готовність майбутніх учителів початкової школи до толерантного виховання учнів» як складової частини їхньої професійної компетентності, педагогічної культури, виявлення активної життєвої позиції. Названо та схарактеризовано компоненти цього утворення: мотиваційно-особистісний, діяльнісно-поведінковий, оцінно-рефлексивний.

Ключові слова: *готовність майбутніх учителів початкової школи до толерантного виховання учнів, структурні компоненти готовності майбутніх учителів початкової школи до толерантного виховання учнів, мотиваційно-особистісний компонент, діяльнісно-поведінковий компонент, оцінно-рефлексивний компонент.*

На основе анализа психолого-педагогической литературы раскрыто содержание понятия «готовность будущих учителей начальной школы к толерантному воспитанию учеников» как составляющей их профессиональной компетентности, педагогической культуры, проявления активной жизненной позиции. Названы и охарактеризованы компоненты этого образования: мотивационно-личностный, деятельностно-поведенческий, оценочно-рефлексивный.

Ключевые слова: *готовность будущих учителей начальной школы к толерантному воспитанию учеников, структурные компоненты готовности будущих учителей начальной школы к толерантному воспитанию учеников, мотивационно-личностный компонент, деятельностно-поведенческий компонент, оценочно-рефлексивный компонент.*

Cherednyk L.N. THE READINESS OF A FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHER FOR TOLERANT EDUCATION OF PUPILS AS A COMPONENT OF A PROFESSIONAL COMPETENCE

On the basis of the analysis of psychological and pedagogical literature, the content of the concept “the readiness of the future primary school teachers for tolerant education of pupils” is shown as a component of professional competence, pedagogical culture, expressing an active life attitude. The components of this concept are named and characterized. They are motivational-personal, activity-behavioral, evaluative-reflexive.

Key words: *readiness of the future primary school teachers for tolerant education of pupils, structural components of the readiness of the future primary school teachers for tolerant education of pupils, motivational-personal component, activity-behavioral component, evaluative-reflexive component.*

Постановка проблеми. Сучасне суспільство висуває нові вимоги до особистості вчителя початкової школи як суб'єкта ціннісних стосунків, готового реалізувати в

педагогічній діяльності духовно-етичні ідеали, що забезпечить конструктивну взаємодію та порозуміння з усіма учасниками освітнього процесу цієї ланки, можливість